

מראי מקומות- בבא קמא ק"ד

משום כפרה, אבל היכא שאי"צ כפרה, מן הדין הוא.

(ד) **עד דאתי ושקיל ליי- ע' בסמ"ע** (חור"מ שס"ז, ג') שכ' דמדברי הטור מבואר דצריך לשלוח להנגזל להודיעו שהגזילה אצלו, ואילו מדברי הרמב"ם משמע שאי"צ לעשות כן, אלא שיהא בידו עד שבא הנגזל מעצמו לתובעו ממנו. אולם ע' בש"ך (שם, ג') שכ' די"ל דגם הרמב"ם מודה דצריך לשלוח אצלו, וע"ש מש"כ לפרש דברי הרמב"ם.

(ה) **להכי טרחי ואוקמי' בעדים, דליקו ברשותי-** בביאור סברא זו, כ' הסמ"ע (חור"מ קכ"א, ו') דמה שמעמידו בעדים הוא כדי שיצא קול ששלוחו הוא, וממילא יאמין לו הלוה ויתנהו לו, נמצא שדעתו היתה שיהי' שליח גמור, ומשו"ה פטור הלוה (וכ' דזהו אף אפי' לא אמר לשון שליחות, אלא רק "הביאם" אלי).

(ו) **ה"ק, איניש מהימנא הוא, אי סמכת סמוך, וכו'- הק' תוס', סכ"ס** איך מחייבים הגזלן, הא אין הנגזל שוב יכול לומר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר, שהרי הוא תפיס ליי' לאיניש מהימן. ותי' דאפי' אם הגזלן עצמו הי' מביאו בדרך זה הי' ונאנס הי' חייב, שהרי פשע במה שהלך בדרך פלוני שיש לו סכנה, ובע"כ חייב לשמור עד שיחזירנו לו בישוב במקום שהפקידו אצלו. וכ' הש"ך (חור"מ קכ"א, י"א) דיוצא מדברי התוס' דאם משלחו בדרך שאין בו סכנה, שוב לא יהי' הגזלן חייב. וכ' הש"ך דלכאור' מכל הפוסקים לא משמע כן, דאין מחלקים בזה, ומשמע דחייב הגזלן בכל ענין (ואף דקיי"ל דשליח הוי, כר' חסדא, מ"מ שייך דין זה היכא דממציא לו שליח בעדים, דבזה חייב הגזלן, כדאי' בהמשך הגמ'). **ולכן כ' הש"ך לתרץ קו' תוס' באור"א**, דאין זה דומה להציורים בב"מ דאינו יכול לומר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר, דהתם הרי הציור הוא דמראה המפקיד שהוא מאמינו לאותו שליח, שהוא עצמו הי' מאמינו במקו"א. אבל כאן כוונתו רק לומר דאיש נאמן הוא, אבל לא שהוא עצמו הי' מאמינו

(א) **אלא אמר רבא, שאני מתני', דכיון דידע למאן גזלי' וכו'- פרש"י**, מתני' דברי הכל היא, ואינו דומה לציור דאינו יודע, דהתם בין נשבע ובין לא נשבע פליגי ר"ט ור"ע לענין דינא. אבל הכא, כיון דיודע ממי גזל, האי פירכא דפרכינן לר"ע, דאע"ג דלא נשבע נמי, לאו פירכא היא, דהא כיון דהשתא יודע ממי גזל, ומוכן הוא להחזירו לו הגזילה, הוי לגבי כפקדון, ולכן רק אם נשבע צריך להוליך אחריו למדי. וכ' **המהרש"א** דאע"ג דנקט בפירושו ר"ע, אבל ה"ה לענין ר"ט כן, מאי דפרכינן דאם לענין לצאת ידי שמים, מאי איריא דנשבע, אפי' בלא שבועה נמי, זהו רק היכא דאינו יודע ממי נגזל, אבל כאן דפקדון הוא, שפיר יצא ידי שמים. עוד כ' המהרש"א, דמה שנקט רש"י "ולא נפיק ידי שמים", אע"ג דבדר"ע קאי, שיגרא דלישנא הוא, דבאמת לר"ע אף ידי אדם לא יצא.

(ב) **נשבע, אע"ג דקאמר יהיו לי בידך, כיון דבעי כפרה, לא סגי עד דמטי לידי- ע' בש"ך** (חור"מ שס"ז, ב'), שכ' דכיון דצריך להביא קרבן להתכפר, לא סגי עד דמטא לידי, וה"ה האידינא, אע"ג דאין קרבן, מ"מ אינו יוצא ידי כפרתו דעד דמטא לידי' [וק"ק, דמשמע קצת מלשונו דמשום קרבן הוא, ושוב כ' דאף בזמן הזה צריך לרדוף אחריו אע"ג שאין קרבן כדי לצאת ידי כפרתו, וא"כ משמע שאין זה שייך להקרבן בכלל, וצ"ע]. **וע"ע בסמ"ע** (שם, ד') שכ' דמה שצריך לרדוף אחריו למדי, היינו משום דכתי' לאשר הוא לו יתננו, ובנשבע לשקר מיירי. ואילו הש"ך (שם, ה') הביא דברי הסמ"ע וכ' דבגמ' משמע שהוא משום דכיון דבעי כפרה צריך לרדוף אחריו, ומשמע בלא שום קרא, וכ' דאולי כוונת הסמ"ע לדרוש טעמא דקרא, אבל אי"צ לזה. אולם באמת כ"כ **הקצות** (שם, ב') בדעת הסמ"ע, דילפי' מקרא דלכפרה צריך לרדוף אחריו למדי.

(ג) **הא לא אשתבע, הוי גבי' פקדון עד דאתי ושקיל ליי- כ' הסמ"ע** (חור"מ שס"ז, ב') דזהו משום תקנת השבים. וכ' עליו הש"ך (שם) דמש"ס לא משמע כן, אלא מעיקר הדין הוא שאין צריך לרדוף אחריו, ורק היכא דנשבע

שלא כ' שעשאו שליח, דא"כ אף שמואל יודה דמהני. ויש לע', למה באמת לא מהני מה שכתבו לו סימנין וחתימתו. וע' בחי' הראב"ד כאן דכ' דמה דלא מהני, היינו משום דחיישינן שמא ימות בעל הפקדון ונפלו זוזי קמי יתמי, ונמצא דשליחותא דידי' לאו כלום הוא. אולם ע' במשנה למלך (שלוחין א', ח') שהבין בדעת הרמב"ם שם שביאר דהנדון בסוגיין הוא אם חוששין שמא אחר זייף הסימנים שלו. ומתוס' לכאו' משמע דהחשש הוא שמא יזייף אחרים הסימנים שלו, דהק' מהא דאמרי' דשמות חכמים מהני בסימנים, ותי' דשמות חכמים שאני, ומשמע דהיכא

דאין חשש זיוף שפיר מהני [ואף דהעדים מעידים דהוה הדיוקן שלו, מ"מ צ"ל דטעו, ואחר שפיר יכול לזייף אותו סימן, וצ"ע בכל זה]. וכ"כ השטמ"ק בשם הר"מ מסרקסטה (ד"ה ולענין) דיכול לטעון שאחר זייף חותמו. ובביאור הסוגיא ע"פ תוס', כ' האילת השחר דכיון דחתימי עדים על דיוקנו, א"כ י"ל דהו"ל כמו עשה שליח ע"י עדים לומר שלח ע"י זה האיש, דכ' תוס' לעיל בסברתו קמא דמהני לכ"ע, וא"כ זה יועיל גם לרבה. והצד דלא מהני הוא משום דכיון דאי"ז חתימה ממש, א"כ אי"ז נחשב דאמר הנגזל שלח על ידו, דהא הוא לא חתם (דלפי צד זה אין דיוקנו נחשב לחתימה), ולכן אינו נחשב אלא כשליח שעשאו בעדים, דלא מהני לשי' רבה.

דלמא אדאתית שכיב ר' אבא - פרש"י, דזקן (י) הוא, וכבר בטל שליחותו. וכ' הנמוקי יוסף (לז. בדפיו) "ואע"ג דמדניא לא חיישינן למיתה, כדאמרי' בגיטין, הניחו זקן או חולה נותנו לה בחזקת שהוא קיים, הכא כיון דבא לימלך הי' רוצה לעשות לו תקנה גדולה שלא יהי' בה חשש כלל". וע' בסמ"ע (חו"מ קכ"ב, ג') שכ' "דאף דלא חיישינן למיתה בגיטין, הני מילי באיסורא דבין אדם למקום, אבל בממון דהוא בין אדם לחבירו, מי ימחה בידו שיחוש בזה כדי שלא יבוא לידי הפסד [ויש לע"י אם כוונתו דלכן חיישינן מעיקר הדין, או דלמא כוונתו כמו הנ"ל]. וע' בקצות (שם, א') שהביא מהיש"ש (פרק ד', י"ב) שהביא בדעת רש"י הנ"ל דשאני הכא דזקן הוא. אבל הק' ע"ז הקצות דבגיטין אין מחלקים כן. ותי' דהחמירו בנכסי יתומים לחוש למיתה (ע"ש ראייתו לזה), אף דבדרך כלל אין חוששין [וצ"ע אם כוונתו לומר כן בדעת היש"ש,

להיות מפקיד פקדון אצלו. אולם ע' בשער משפט (שם, ב') דכ' דאין כוונת התוס' לומר דהי' דרך מיוחד שהי' בו סכנה, אלא כוונת התוס' לומר דבאמת כל דרך בחזקת סכנה הוא, וא"כ, אף דבעצם הי' מקום לפוטרו משום דשומר שמסור לשומר מהימן הוא, מ"מ כאן גרע משום שמסרו לו שילך בה בדרך, וא"כ בזה שפיר חשיב פושע בה (ולפי"ז לכאו' יוצא דבהא דב"מ ג"כ, אם הי' נותן הפקדון למי שילך בה בדרך, לעולם יהי' הנפקד חייב.

האי שלוחו היכי דמי, אי דלא עשה בעדים (ז) **מנא ידעי' - פרש"י, היכי ידעי' דשלוחו הוא,** דקוראו המשנה שלוחו. אבל תוס' פי' דכוונת קו' הגמ' הוא דהיכי מסר לו משאיל, כיון דלא ידע דשלוחו של שואל הוא. וכ' הפני יהושע דמה דלא פי' תוס' כפרש"י, היינו משום דס"ל דהי' יכול לתרץ דמירי באופן שמודה המשאיל והשואל שעשאו שליח, ולכן פי' תוס' דהקו' הוא איך נתנו לו מעיקרא. וכן הק' הרשב"א על הגמ', ותי' דשלוחו משמע שלוחו של עכשיו, דהיינו דידוע עכשיו שהוא שלוחו, ולא שנדע אח"כ ששלוחו הוא ע"י הודאתם.

דתניא רשב"א אומר... או עשאו גזלן ושלה (ח) **הלה ונטל את שלו מידו פטור - העיר החזון** איש (כ', ט', ד"ה והא) דהא לכאו' ברייתא זו ק' לכ"ע, דהא משמע דאפי' אם עשאו הנגזל שליח שלא בפני עדים פטור הגזלן, ולכ"ע היכא דעשאו שלא בעדים לא מהני. ותי' שיש לחלק בין היכא דעשאו שליח לקבל מיד הגזלן, או היכא דעשאו שליח לקבל מיד השליח. דהיכא דעשאו שליח לקבל מיד שליח, אז ודאי כוונתו שיפטור הגזלן בכה"ג, דהא ודאי השליח ראשון אינו רשאי ליתנו לשליח שני בלי רשות הגזלן, אע"כ דכוונת הגזלן לפוטרו, ובזה יכול השליח ליתן לשליח שני (וכבר כ' כן התוס' רי"ד כאן).

אין משלחין מעות בדיוקני, ואפי' עדים (ט) **חתומים עליה - פרש"י, מסר לו בעל הפקדון** לשליח סימנין וכתב לו חותמו באגרת ומסרה לו וכו' ויתן לך מעות שיש לך בידו. והוסיף הנמוקי יוסף (לז. בדפיו) לפרש"י דמירי

דחיישינן להכי דוקא בזקן, או אם בא לומר תי' חדש מעצמו, דלעולם דחיישינן למיתה בשביל נכסי יתומים, אף אם לא הי' זקן].

לילך אחריו למדי, דהי' פשוט. וביאר האילת השחר דס"ל לרש"י דרק אם יש ממון עדיין אצלו, אז יש לומר דאינו יכול להביא כפרתו, דהיינו קרבנו, אבל אם החומש אינו אלא כפרה בעלמא, ס"ל דאינו מסתבר לומר דכפרה זו מעכב כפרת הקרבן, ולכן עכצ"ל דחומש ממונא הוא.

(יא) **ואלא מאי תקנתא, זיל נקנינהו לך אגב ארעא-** הק' הנמוקי יוסף (לז: בדפיו) דהא ודאי במלוה ע"פ איירי, דאם במלוה בשטר הוא, יחזור השטר ותו לא צריך כלום. אבל א"כ דבמלוה ע"פ הוא, היכי מצי לאקנויי, הרי מלוה ע"פ ליתא בקנין. ותי' בשם הרא"ה בשם רבו דלאו הלואה גמורה הוא כאן אלא למחצית שכר הוא, וכיון דבכה"ג לא ניתן להוצאה, א"כ כפקדון דמי ואיתא בקנין. ותי' תוס' בב"ב (עז: ד"ה רב) דתקנת חכמים היא שיוכל לעשות שליח אפי' בהרשאת מלוה אע"ג דבעצם אין שייך לקנין ונלכאו' ק"ק. שהרי משמע מדבריו דאף אי"צ לעשות שום קנין, דהא כן תקנו חכמים דיכול להרשות, אבל לכאו' מסוגיין משמע דצריך לעשות קנין. ואולי כוונתו דכן תקנו שיהי' יכול לכתוב הרשאה באופן קנין, אף דבפועל הקנין לא מהני, וע"ע].

(יד) **עדיין אני אומר אימתי אינו משלם חומש על גזל אביו, בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו, וכו'-** כ' הראב"ד דלא הוא ולא אביו אגב אחריו נקטי', דודאי אי"צ קרא לומר דהיכא דלא נשבע א' מהם דאין דין חומש, דזה פשוט דאם אין שבועה אין דין חומש. וע' בפני יהושע שהביא תי' לזה מהקרבן אהרן, וביאר דבריו דכל זמן שעודנו בחיים, היכא דלא נשבע עדיין לא נגמר הכפירה, דהא יכול לחזור ולהשיב הגזילה, וא"כ לא שייך למקנסי' בחומש כל זמן שלא נשבע. אבל כיון שמת, ועמד בכפירתו, הרי על כרחו עבר בלאו דלא תגזול, להכי שייך לומר שיהי' מקום לקנסו בחומש אע"פ שלא נשבע (וע"ש מה שהק' ע"ז ומש"כ ליישב הסוגיא).

(יב) **אגב אסיפא דביתי- כ' תוס' דמה שכותבין הרשאה אפי' אותם שאין להם קרקע, י"מ משום דהודאת בע"ד כק' עדים דמי. וע' בחי' רעק"א (לעיל יב.)** דהאריך בדברי תוס' כאן וכ' דאין להוכיח מדברי תוס' דס"ל דאודיתא הוי קנין ממש, די"ל דהוי רק נאמנות, דהודאת בע"ד כק' עדים דמי אפי' היכא דידוע לנו בעדים דאין לו קרקע, רק דמאמינים לו טפי מהעדים. אולם ע' בקצות (קצ"ד, ג') דמבואר דס"ל דמהני בתורת קנין, ובזה הק' אמש"כ תוס' דלא מהני קנין אודיתא לדינים דאורייתא, ולמה, הרי קיי"ל דקנין דרבנן מהני לדאורייתא, ועכ"פ מבואר מדבריו דקנין ממש הוא.

(טו) **אי לא הודה, קרן נמי לא משלם, וכי תימא הכי נמי, וכו'-** הק' הפני יהושע, איך שייך לאוקמי' דלא הודה, הרי א"כ למה צריך קרא לומר דאינו משלם קרן, מהכ"ת שיהי' צריך לשלם. וע"ש שכ' לאוקמי' בהיכא שמעיקרא נשבע הבן שלא גזל אביו כלל, ושוב הודה שנגזל, אבל אמר שלא הניח אביו גוף הגזילה לפניו, וה"א דכיון דנשתרש בחטא, יהי' חייב הבן לשלם החומש, וע"ז הק' דהא קיי"ל דבכה"ג אף הקרן אי"צ לשלם, וע"ש עוד.

(יג) **אלמא חומש ממונא הוא- לכאו' אין ברור בהגמ' כאן מה בא זה לאפוקי. וע' בחי' הראב"ד דמבואר דבא לאפוקי כפרה, דאם כפרה הוא לא הי' שייך למחילה, וכיון דממונא הוא ולא כפרה, משלמי לי' יורשין (דהיינו, שיש ב' ראיות דממונא הוא ולא כפרה, מהא דיכול למוחלה [וכ"כ התוס' ר' פרץ], וגם מה דהיורשים משלמים). אבל התורת חיים כ' דממונא הוא ולא קנסא, דהא קיי"ל דמי שחייב קנס אין קונסין בנו אחריו. וע' ברש"י שלא ביאר הרא"ה כמו הראב"ד, אלא ראית הגמ' דממונא הוא היינו משום דאם לא הי' ממונא לא הי' צריך לומר דאי"צ**

(טז) **ויתבי ר' הונא וקאמר וכו'-** העיר הפני יהושע, מה ענין זה לקו' הגמ', הא בלא"ה הק' הגמ' שפיר. וכ' דלזה מכיון רש"י כש"כ ה"ג, וכוונתו לומר דגרסי' "יתבי" ולא "ויתבי" (וק' גירסתנו ברש"י לפי"ז), לומר דבאמת אה"נ, אגב גררא נקטי', ואין ענין להקו'.

(יז) **מלוה על פה היא- יש לע',** הא לכאו' הוי מלוה הכתובה בתורה, וכמו דאי' בערכין (ו:) לענין נזיקין, וא"כ לכאו' הוי כמלוה הכתובה בשטר. וע' בשטמ"ק (לעיל בסוגיין, ד"ה

ואם מאית) בשם הרא"ש, דכ' לחדש דנהי
דנזיקין חשיב מלוה הכתובה בתורה, אבל
גזילה אינו כן, לפי שנהנה ממה שגזל, וא"כ
הו"ל כמו שאר מלוה ע"פ דצריך להחזיר מה
שלוה, ואי"ז כמלוה הכתובה בתורה.